

VASZARY JÁNOS FESTMÉNYEI A PESTI GALÉRIÁKBAN

Írta, a forrásokat válogatta és összeállította: Dr. Tulassay Zsolt

Vaszary János festőművész életműve az utóbbi időben különösen a figyelem előterébe került. Bizonyítja ezt a Nemzeti Galériában megrendezett Vaszary-életmű kiállítás kiemelkedő sikere, az újonnan előkerült eddig ismeretlen festmények restaurálása és bemutatása. A neves galériák tárlatain, aukcióin a nagy számban kiállított Vaszary-festményeket mindig nagy érdeklődés kíséri. Ezt történt a Virág Judit és a Kieselbach Galéria aukciós kiállításán is, ahol összesen 13 Vaszary kép került fel az érdeklődők különös figyelmét (1, 2.).

Vaszary képeinek színessége, a formálás biztonsága és ereje a nagy összegző formabontó képessége kora egyik legnagyobb hatású alkotójává tette (3.).

A kiállított képek közül öt tópartot, dús növényzetű kertet ábrázol, amely azt bizonyítja, hogy Vaszary képzeletében a mediterrán tengerparton eltöltött hónapok mély nyomot hagytak (4.). A tompítatlan színek tisztán, eredeti formájában adják vissza az érzékszerveket magával ragadó varázsos élményt, a mediterrán nap feltüzesítő erejét, a vízparti levegő izzó remegését, a táj megejtő szépségét, a virágok illatát és a víz és az ég valószínűtlen kékjének egybeolvadását. „Vaszary képeinek különös atmoszféráját a zöldes tónusok és felsejlő látomásos formák ígésző hangulata hívja elő (2.).” „Ecsetvonásai fellazultak, apróbb színfoltokra estek szét, a tárgyak határai elmosódtak, lírai alakjait környezetük magába foglalja. Az impresszionista festőiséget, amely a pillanatnyi hangulatot rögzíti, izgalmasan ellenpontoszza, a tárgyak időtlenséget sugalló egyesülése”. Képein a napszakok változásai, az időjárás keltette varázsos hangulatú fények, a ködösen elmosódó, párás látomások megejtő szépséggel jelennek meg. A festő mediterrán utazásait idéző tájképein feltűnően hangsúlyos a kolorit; látványfelfogása és ecsetkezelése a fauve-ok festészetével rokon ugyan, de a francia „Vadak” újításait Vaszary saját felfogásával, érzékenységeivel jelenítette meg. Vaszary utolsó nagy korszakában az 1925. és 1939. között született művek franciás íze az École de Paris oldott festőiségét tükrözi, bravúrosan, könnyed ecsetjárásával felvázolt vásznain (3.).

A mediterrán életérzéshez a természet szépségéhez való kivételes vonzódást magyarázza talán az is, hogy 1909-től kezdve Vaszary János feleségével a tavaszi és nyári hónapokat a festői kisvárosban, Tata-Tóvároson töltötte. Telket vásárolt és építész barátját Thoroczkai

Wiegand Edét kérte fel egy különösen szép villa megtervezésére. Az építész tervrajzai, látványtervei önmagukban is jelentős képzőművészeti alkotások. A villa kertjét szökőkutak és színes virágágyások díszítették. „A nagy fákkal, gyümölcsössel körülvett, gyönyörű virágágyásokkal szabdaltságot árnyas parkra néző villa nyugodt pihenést biztosított a házaspár számára évtizedeken át. A harmonikus vidéki élet termékenyítő hatással és megújulással volt Vaszary művészetére is” (2).

Vaszary a Művészet hasábjain jelentette meg 1903-ban költői ihletettséggű esszéjét a műterem helyett a szabadban fellelhető benyomásokat kereső impresszionisták festészeti forradalmáról: „Mennyi minden megváltozott; vissza kell néznünk, hogy számba vehessük. Lassan kanyargó utunkban sok meredély, fenyegető szikla-omladék akárhányszor elterelte figyelmünket a virágos mezőkről. De elvégre egy oly kilátó ponthoz jutottunk, honnan bizonyos nyugalommal szemlélhetjük a nehéz utat, melyen egy szempillantás alatt most csodás harmóniában olvad össze szín, fény és anyag. Egy pár őszinte ember elhatározta, hogy úgy fest, ahogy érez. A maguk művészetét csinálják (...) Ám, az élet nem holtmozdulatlan modell, hanem formában, színben, fényben folyton változó kaleidoszkóp: így az úgynevezett sujet és motívum helyett kellett, hogy engedjen az egyéni, pillanatnyi érzésnek: az impressziónak. (...) Miután így a képírás majdnem tisztán érzékelhető az élet gyors benyomásaiban, tehát a közvetlen megfigyelésben kereste a megújulását, kitűnt saját milliók és saját élményeink fontossága. Talán nem igen kell bizonyítani, hogy azon impresszióink a legőszintebbek, legigazabbak, melyeket közvetlen környezetükből merítünk, vagy amelyeknek nüanszírozott változatait igen gyakran viszontlátjuk.” (5). Veretes költői szövegében Vaszary leszámolt a műtermi akadémizmus tanult hagyományával, és hitet tett a friss levegő és a nagyszabású zsánerképekkel szemben álló ihletett kis műrekek mellett. „A hímes pillangó, bár kicsiny, épp oly szép, mint a végtelenül nagy kék égboltozat” – írta (5).

A Vaszaryt személyesen is jól ismerő művészettörténész, a Szépművészeti Múzeum egykori legendás igazgatója, Petrovics Elek írta: „Az élet színes gazdagsága elragadta, fény, levegő, mozgás költözött képeibe, leginkább ebben az időben lett úrrá művészetében az impresszionizmus szelleme (6).”

1. ábra. Tóvárosi tájkép, Tata
Olaj, vászon, 1912

A *Tóvárosi tájkép, Tata* című képe a Virág Judit Galéria egyik legnagyobb ékessége volt (1. kép). Az 1912-ben készült festményt a művész a művészházban 1913-ban megrendezett gyűjteményes kiállításán tárta a szakma és a közönség elé. A kiállítás kapcsán írta: „Az emlékezetből ábrázolt dolgok sokszor egységesebbnek hatnak, mint azok a káprázatok, amelyeket természetlátásnak nevezünk, (...) a természetből kiindulni vagy arra szuggesztív erővel emlékeztetni eredmény felé „ (3). „Korunk lehet gépíesített, materiális, vagy a szédülés mozgás diadala: de a napsugár még mindig a legcsodálatosabb, a virág a legszebb és a nő a legizgatóbb” (8). Vaszary új formanyelvét Lázár Béla és Rózsa Miklós is méltatta: „Keresi az érzést kifejező formákat, rajzban is színben is. Absztrakttá teszi a vonalat, nemcsak szépséget ad neki, hanem jelentőséget is, felbontja elemeire. Rajzegyszerűségeit az egy tónusba lefokozott színek ritmusával kapcsolata egybe, a színeknek ritmikus összecsengését kereste” (9).

„Noha Vaszary élénk érdeklődéssel figyelte korának festészeti újításait és eredményeit, további elméleti munkásságában határozottan síkra szállt a moderniz-

mus mellett mégsem vált avantgarde művésszé. Ennek ellenére a századelő festészetében kibontakozó izmusok számos újítását beemelte festészeti eszköztárába. Ennek kivételes és különleges példája a *Tóvárosi tájkép*, amely rokonságban áll a kései fauve festészet remekműveivel. Az ősfákkal körülvev tatai tavat ábrázoló kép merész kivágatú kompozícióját Vaszary főleg a színek összeütköztetésére alapozta: a sárga-lila, zöld-kék színek megannyi árnyalata a „Vadak” színhasználatára utal. Vaszary hangsúlyos szerepet szánt az ábrázolt elemek szerkezetének és a kép szerkesztésének is” (2).

A *Tóvárosi tájkép* erős színei a különböző árnyaltú zöldek, kékek a sárgával és a halványpirossal keveredve nem érzelmes könnyed megközelítést, hanem hangsúlyos ecsetvonásokkal támogatott drámai megrendítő élményt közvetítenek. Az ég báránnyelhes kékeje a nyár szépségére emlékeztet ugyan, a lefelé hajló, helyenként sárgás faágakkal azonban inkább a szomorúság, az elmúlás és a közelgő ősz hangulatát idézi.

Vaszary változatos parkjeleneteinek, és az *Ablakban* című képnek is a színhelye is a festő tatai házának a kertje (2. kép).

2. ábra. Ablakban
Olaj, vászon

3. ábra. Füldözök a tónál (Tata)
Olaj, fa, 1909

„A tatai villa a béke és a csend szigete volt, mely egyre nagyobb szerepet kapott az idősödő festő életének utolsó bő évtizedében. Művészetének utolsó és leghosszabb korszaka is erre az időszakra esik. A naturalista, realista kezdetek után a szecesszió, az impresszionizmus, később az expresszionizmus felé fordult. 1925-ös párizsi látogatását követően a nagy kolorista, egy újabb éles fordulat után, az École de Paris szellemében alkotott: a nagyvárosi, majd később a tengerparti fürdőhelyek, a parkok, a nők, a virágok és a szépség, valamint az életöröm festője lett.

Az *Ablakban* című képen zöld és mélykékbe öltöztetett lombok keretezik a több képről is ismert verandaajtószárnyat, és a szikrázó virágcsokor mellett ülő, kertre néző fiatal hölgyet. Vaszary minden bizonnyal a szélesre tárt teraszajtó mögött a szobában állva figyelte és rögzítette a látványt. A fehérre alapozott vászonra prima vista, gyors, széles ecsetvonásokkal dobta fel a festéket, melyet üvegpalettára nyomott ki a tubusból, hogy minél jobban érzékelje a színek intenzitását. Vaszary egyik legnagyobb érdeme az, hogy minden modernsége, a redukció és az absztrakció, azaz az átalakított látvány ellenére meg tudta őrizni par excellence festőiségét, ragyogó dekorativitását”(2.).

A *Fürdőzők a tónál (Tata)* című képe 1909-ben készült (3. kép). Vaszary bravúros könnyedséggel vázolta fel a strandoló emberek alakjait, megelőlegezve a Strand-ciklus későbbi darabjainak spontaneitását. A pár ecsetvonásból felépített, impresszionista kék árnyékokkal ellátott alakok jól elkapott mozdulattá állnak össze, ha a néző hunyorít a szemével: ingükbe bújnak, törülköznek, fürdőznek vagy épp lustán hevernek a fővenyen. A pillanatnyi benyomást rögzítő képre is igazak a Vaszary-monográfus Gergely Mariann szavai: „A fürdőző figurák (...) tökéletesen eltalált gesztusaival a jelenet életszerűsége is kiválóan érvényesül. A bravúros ecsethasználat könnyed eleganciával felhordott élénk színfoltok a fauve stílusra jellemző festői gesztusokat erősítik. A kép eleven spontaneitásával, virtuóz kivitelezésével és kompozíciós stabilitásával a francia kortársak legjobbjainak alkotásaihoz mérhető” (1).

„A sajátos impresszionisztikus stílusát megtaláló érett Vaszary János különleges érzékenységgel forgatta ecsetjét a képtáblán. Vonásai nyomán húsos, érzékeny könnyed színsávokból épült fel a festmény felülete. Vaszary váltogatta az ecsetvonások irányát, jellegzetesen ívelő sraffozással alakította ki a háttér lilás kék dombvonulatát, a türkiz víztükör sávját vagy az előte-

4. kép. Különleges fényviszonyok a Balatonnál
Olaj, fatábla, 1903–1905

ret megtöltő nádas foltjait. De a gesztusok mind különböző irányba rendeződnek, egész különleges dinamizmust kölcsönözve a kompozíciónak: az előtérnél a vonalak balra dőlnek, a középtérben kiegyenesednek, majd a háttérben jobbra hajlanak el, hogy az ég legfelső világoskék sávjában teljesen elfeküdjenek. Ebbe az izgalmas erővonal rendszerbe íródnak bele a tájképi motívumok és az emberalakok: a házak elnagyolt tömbjei, a víztükör egyenes síkja, a fák lombjának odadobott zöldjei és a fürdőző figurák” (1).

Lázár Béla 1924-ben az Ernest Múzeum kiállításához írt előszavában írta: „A szín, Vaszarynál elementáris erejében tör elő, drámai mozgalmassággal, formateremtő erővel rendelkezik, belőle táplálkozik művésze, színálmai teremtik az egyre megújuló ritka, szokatlan, különös erejű harmóniákat, akkor is, ha azok a legélesebb ellentétek, harsogó és önmagukban disszonáns szín elemek összetételeiből alakulnak is ki. Ami összetartja őket, a szín intenzitása, mely most ég, vibrál, izzik, perzselő lánggal égve, majd fel-felbukkan, elkihangzik, elmerül, hogy újra felcsapjon szikrát hányó irizáló fényben. Tüzijátékhátasok káprázatába meríti szemünket, melyet a legnagyobb ellentétek közt mozgat. S a színnek győzni kell a rajz felett, mert ő a festészet lelke, ő az az imaginárius érték, melyet soha senki sem tanulhat meg, mert nincsenek szabályai, csak titkai vannak, melyeket csak a kevés kiválasztottaknak árul el. Az igazi koloristáknak. Vaszary ilyen kolorista.” (10)

A *Különleges fényviszonyok a Balatonnál* című festményére (4. kép) különösen igaz Lázár Béla leírása. A viharos Balaton felett sötét felhők gyülekeznek, a távolban a túlsó part nem látható, a parti fák, a nád a szélről hajladozik, az egész táj – Adyval szólva – „vad fájdalom”. A képen a zöld és a kék különböző árnyalatait nem élénkítik világos foltok és vihar előtti elsötétült horizont fényviszonyai mégis különlegesek.

A *Vízpart vitorlás, Alassio* 1933-ban vegyes technikával papírra készült (5. kép). Szinte vázlatnak tűnik, a

5. kép. Vízpart, vitorlás, Alassio
Vegyes technikával, papír 1933

férfi alak körvonalai határozottak ugyan, a másik személy azonban csak sejthető. A távoli hegy kontúrját egyetlen vonal jelzi, a tenger elmosódott, árnyékolt, szakadozott, kék folt a vitorlásra, kék sávok utalnak.” A kép finom, törékeny, légies és érezhető rajta a víz és a fény különös játéka. Vaszarynak Párizs egész életre szóló ajándékot, szellemi fegyvereket adott csodálatos, színes, ragyogó életritmusával, elsodró mozgásával, kifogástalan, újszerű formagazdagságával.” (9). A párizsi tartózkodásaira emlékezve festette 1930-ban a *Párizsi park (Jardin des Tuilleries)* című vegyes technikával papírra készült vázlatát (6. kép). A fák zöldje, a parkban ülő, sétáló emberek színes ruházata álomszerű felidézése a Párizsban átélt élményeknek, boldog időnek.

6. kép. Párizsi park (Jardin des Tuilleries)
Vegyes technika, papír 1930

Varázslatos a *Róma* 1936 című vázlata is (7. kép). A különböző színes foltok csak sejtetik a valóságot. Az előteret zöld fák árnyképe uralja, közülük obeliszk magasodik, a háttérben pedig a Szent Péter katedrális körvonalai láthatók. A kép választékos, előkelő finom eleganciája rabul ejti a nézőt.

Ernst Lajos írta 1906-os kiállításának bevezetőjében: „Vaszary János művészetében megtalálta ama főtitkot, hogy a természetben csak azt látja és érzi, ami reá a legnagyobb hatással van s ezzel tisztában lévén, művésze az előadásban is komplett egyéniséggé fejlődött. Ez az ő művészi evolúciója, amellyel olyan nagy művészi fokot ért el, hogy nyugodtan hasonlíthatjuk őt össze a külföld bármelyik nagy mesterével.” Az Ernst által emlegetett „titok” a bravúrral összefont lélekábrázolás. Ehhez a legnagyobb leckét számára a modern francia pikktúra jelentette. „Vaszary a természet rendezetlenségében rendet teremt s a pusztá valóságábrázolást meghaladva, elsősorban érzelmi kifejezésre törekszik. (...) Döntő fontosságúnak (...) a francia kultúra sugalló erejét ismerte fel, ami nála a szín-, fény- és atmoszféra-problémák felvetésében jelentkezett. (...). Élénk színnyalábjai meleg fényvillanásokkal ölelik

7. kép. Róma 1936
Vegyes technika, papír

körül a holt tárgyakat újabb képein s az egész zárt környezet együtt él a figurákkal. A franciás kultúra egyik legihletettebb, legfestőibb megvalósulása a tollas kalapkölteményt hordó, könyöklő nő titokzatos portréja” (12).

„Művészetében franciás festőisége és ízes ecsetkezelése a legkülönbélebb témákon keresztül is elkísérte. Ezt látjuk kalapkölteményben, rafináltan divatos öltözkézésben, bal kezében lehúzott szattyánbőr kesztyűvel ülő női portrén is (*Hölgy kalapban*, 8. kép). Vaszary páratlanul széles, húsos, érzékeny pasztózos ecsetvonásokkal alakította ki a festmény felületét. Különösen magával ragadó franciás festőisége, a blúz vállán és ujján gomolygó szürke és fehér pászmák modern sodrásában, már-már absztrakt gesztusrendszerében vagy a barokkos karosszék karfájának bravúrosan megcsillogó plaszticitásában. A páratlanul eredeti, expresszív, „esettornádó” a kép közepén valósággal felrobbantja a festéket, de az arc körül elcsendesedik – Vaszary az előkelő úrhölgy portréját gondos szeretettel, lélekábrázoló finomsággal fogalmazta meg. Bár a beállítás tü-

körszimmetrikus, mégis kísértetiesen azonos: a nőalak előre dől, figyelő tekintettel követi a nézőt (illetve a portrét festő Vaszaryt), törzse elfordítva, hogy keresztbe könyökölhessen maga előtt, állát elegánsan hüvelykujjára támasztja, finoman eltartott mutatóujjával keretezve arcát. Vaszary festői virtuozitása páratlan a korabeli magyar művészetben, a legbravúrosabb nemzetközi kollégákkal lehet csak egy lapon említeni. Egyik sem tudott azonban annyira a női pszichének a mélyére látni, mint Vaszary. Vásznaian lelki mélységet adott az előkelő modelleknek és grand arthoz illő komolyságot a festői bravúrnak” (1).

A *Tücsök* (*La Cigale*) című színezett litográfiája a modern, nagyvilági Párizst idézi (9. kép). A kék háttérrel megjelenő, kivágott sárga ruhát, a nyakában színes sálát viselő, csipőre tett kézzel kihívóan néző hölgy, szemébe lógó barnás hajtincessel ékesített fekete hajdísszal a párizsi éjszakai élet jellegzetes alakja. A képen tobzódhatnak az élénk színek. „Ebben az időben Vaszary palettája kivilágosodott, színes fénnel telítődtek, életöröm és robbanó vitalitás költözött festményei-

8. kép. Hölgy kalapban
Olaj, vászon 1905-1906

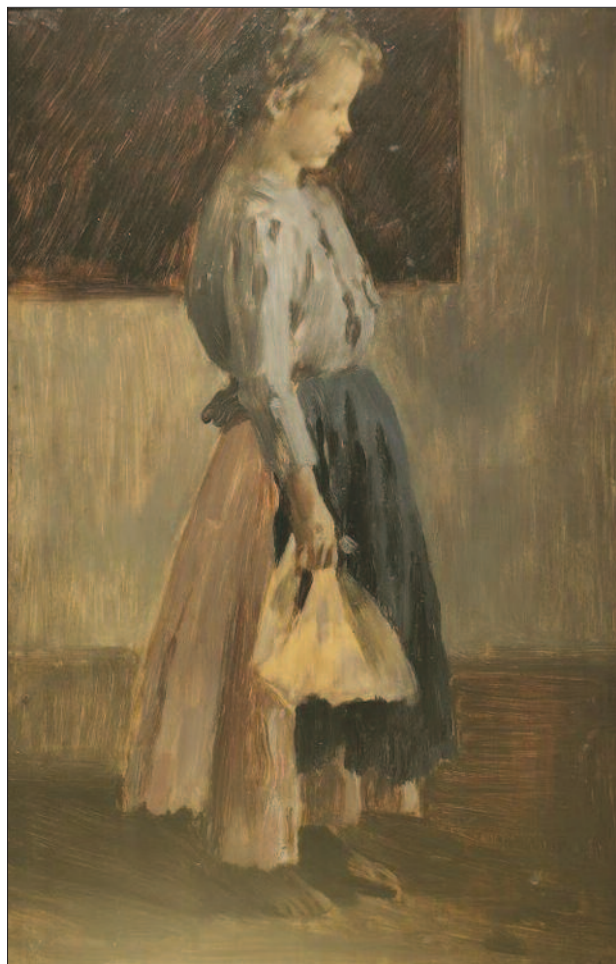

9. kép. A tücsök (La Cigale)
Színezett litográfia

be. Színzsonglőr – jellemezték a műkritikusok az érett, kiteljesedő festői korszakába lépő Vaszaryt a húszas évek második felében. A franciás, könnyed, tiszta festőiséget követő művész számára a szín vált a kifejezés legfontosabb, leglátványosabb eszközévé” (2). Művészi hitvallása jól mutatja, ekkorra már milyen messze került a korai képek allegorikus, témacentrikus alkotói módszerétől: „A kép önmagáért van – a forma és szín életét fejezi ki; nem csinál novellát, nem illusztrál, nem mesél; nem szimbólum, nem allegória, nincs a társadalom szolgálatában, nem moralizál: egyedül a szépet akarja” (8).

A hatalmas termetű, robusztus karakterű Vaszary János a nagyvilági társasági jelenetek mellett néha egészen megható módon fordul a megejtően kedves témákhoz. A bájos kisleányok például újra és újra visszatérnek modellként az életműben, de nem negédes zsánerként, hanem elsőrangú festői témaként.

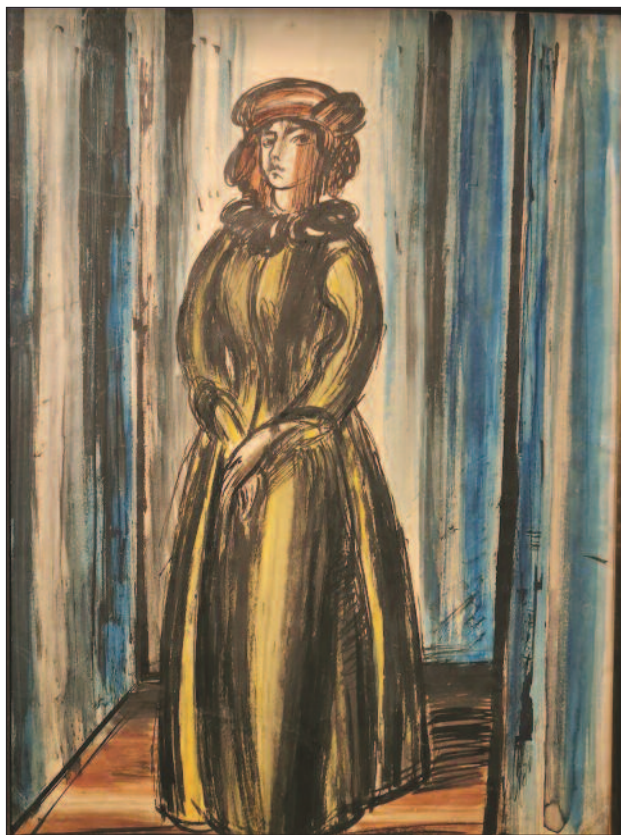
A *Fiatal szolgálólány* című képén (10. kép) az elfo-

10. kép. Fiatal szolgálólány
Olaj, falemez, 1902

gódottan álldogáló fiatal leányka ebbe a sorba tartozik: a hétköznapi valóság szépségeire fogékony Vaszary bájos gyermekportréi közé. Összeszorított száj, maga elé szegezett tekintet, fitos orrocшка, befont haj, kötény és ruhácska. Talán egy cselédnek álló apró teremtes, aki kis batyujával, mezítláb indul útnak a nagy városba. A képen teljes valójában láthatjuk a bájos kisleányt – Vaszary virtuóz, érzékenyen modelláló ecsetjátékával megfogalmazva.

A *Firenzei nő* című akvarellje a középkori Itáliát idézi (11. kép). A háttér színes vonalai szinte bezártságot sugallnak, előterében Dante korabeli ruhát viselő, komoly hölgy néz a szemlélőre. Kezét maga előtt összekulcsolja, tekintete szomorú, gondolkodó, nyoma sincs a könnyed, gondtalan életérzésnek. A festmény tiszta artisztikuma, az előadás eleganciája azonban felszabadultságot is sugall, amely a megállapodottságra, biztonságra, nyugalomra, bizonyosságra épül. „Vaszary utolsó nagy korszakában, az 1925 és 1939 közötti években született művek franciás íze az École de Paris oldott festőiségét, az art-deco plakátok és divatlapok

11. kép. Firenzei nő
Akwarell, tus papír

grafikus elemeit idézi. Könnyed ecsetjárású, bravúroisan felvázolt vásznain a kompozíció szerves részévé válik a fehér alapozás. Képei a festés érzéki örömről és a látvány keltette élmény legteljesebb feltárásáról adnak számot.” (3). E korszakban született különlegesen szép pasztell az 1920-as évek végén festett *Art deco nő kék sállal* címmel (12. kép). Az uralkodó szín a kék, amely a kép bal oldalán erős kontraszttal jelenik meg. A női arc vázlatos, csupán a festett haj és ajak tűnik szembe, az arc többi részét és a nyakat csak egy halvány vonal jelzi. A sál erős kontúrjának ellentétei a kép bal oldalának elmosódó kék foltjai. Az Ecole de Paris hatását a kép francia színei is (kék, fehér, piros) is érzékeltetik.

Az 1925-ös év döntő változásokat hozott Vaszary művészetében. Sikereinek csúcsán festői stílusa gyökeresen átalakult: mintha a belső és külső harmónia, a családi béke, a szakmai és közéleti elismerések megértették volna az új korszak eljövételét. Palettája kivilágosodott, színei fénnel telítődtek, életöröm és robbanó vitalitás költözött festményeibe” (1).

„Vaszary János egész életművének egyik legdekoratívabb alkotása, a *Virágok szerencsehozó szoborral* című festmény sokak fantáziáját megmozgatta az elmúlt közel egy évszázadban (13. kép). Alkotója is nagy

becsben tartotta, hiszen 1930-as kiállításának katalógusában reprodukálta, sőt a Magyar Művészet folyóirat róla szóló tanulmányát is ez a mű vezeti be. (14, 15).

„A pazar szépségű, kirobbanó dinamikájú kompozíció az életmű egyik vitathatatlan kulcsdarabja, nem véletlen, hogy szinte közvetlenül a megszületése után a művész legfontosabb gyűjtőjéhez, hagyatékának ké-

12. kép. Art deco nő kék sállal
Pasztell, papír 1920-as évek vége

sőbbi gondozójához, Révész Istvánhoz került. Minden bizonnyal ő még jól tudta azt, amit a műtörténeti kutatás csak a közelmúltban, a kép újbóli felbukkanását követően tisztázott. A kompozíció előterében feltűnő keleti porcelán nem pusztán egy ragyogó színeivel és dekoratív vonalvezetésével erős vizuális hatást gyakorló tartalmi utalásoktól mentes festői motívum, sokkal inkább olyan tárgy, amely messze vezető szimbólumok hordozójaként az egész mű értelmezésének kulcsát rejteti. A festett kerámiafigura ugyanis a japán mitológia hét szerezsen istenének egyike, Hotei, a jókedvű, mindig mosolygó, kezében teletömött zsákot tartó Zenszerzetes, akit a 19. század végétől kezdve a legtöbben „nevető Buddhaként” emlegettek a keleti tanokra egyre nyitottabb Európában. Ő a bőség, a jó egészség, a boldogság és a gyermekáldás istene, ezért ábrázolják gyakran a zsákjukból kiugró kisgyermek társaságában.

Vaszary minden bizonnyal tudatosan emelte a kompozíció centrumában a zsákot cipelő Hotei szobrát, hát-

13. kép. Virágok a szerencsehozó szoborral
Olaj, vászon, 1926

térben az elsőprő lendületű, vitalitást sugárzó, az élet szépségét hangsúlyozó virágcsokorral. Nem csupán a tiszta esztétikum formába öntése motiválta, de visszanyúlva a művészet eredeti funkciójához, egy spirituális, a valós életet átformáló ereklét is meg akart alkotni. A *Virágok szerencsehozó szoborral* több, mint pusztán kép – a boldogság, a gyermekáldás, a bőség és a jó egészség amulettje. Az art deco korszak vonzalma a Kelet egzotikumára, s indoka lehet annak, hogy az időtlen nyugalmat megjelenítő Buddha alakja ellentétpárként tűnik fel a dekadens, erotikától fűtött szimbolikus női aktok mellett. A virágok tobzódó színgazdagsága, a leveleket és szirmokat megjelenítő ecsetvonások szétfutó erővonalai mellett a buddhista szerencseistent ábrázoló porcelán – lekerekített formáival, önmagukba forduló kalligráfiával – a keleti bölcsesség, a belső harmóniát kereső transzcendens világfelfogás jelképeként is értelmezhető. A tagadhatatlanul felfedező szimbolikus tartalmak mellett Vaszary – mint oly sok párizsi kortársa – a keleti művészetben elsősorban egzotikus

művészi „fűszert”, újszerű képi látásmódot és a nyugati művészetet megtermékenyítő motívumkincset keresett. Új korszakának számos stílusjegye hozható kapcsolatba a japán fametszetek világával. A tónusos festés elhagyása, a kalligráfia elegáns, kifinomult artisztikumuma – mely szinte láthatóvá teszi az ecsetet vezető kéz lendületes mozdulatát – egyaránt a keleti művészet hatásáról tanúskodik. A kanyargó, dallamos vonalak áradása, a festett porcelán dekoratív mintázata, a megjelenítés formái és kolorisztikus karaktere egyaránt Matisse és az École de Paris világát idézi. Vaszary hátterbe szorítja a térbeliséget, a pontos részletezést és a térábrázolást, miközben a szín és a vonal kifejezőerejét a végletekig fokozza” (1).

A pesti galériák tárlata számos gyönyörűséget tárt a látogató elé. Sorrendet nehéz megállapítanunk, hiszen a szemlélő érzései, látásmódja, ízlése, tájékozottsága egyaránt befolyásolja azt, hogy melyik alkotás marad meg emlékezetünkben lelkünk gazdagítására. Vaszary János festményei azonban mindenképpen ezek közé tartoznak.

Források

1. **Kieselbach Galéria:** Klasszikus és kortárs 73. képaució kiállítása, 2023.
2. **Virág Judit Galéria:** 19. és 20. századi festészet 74. képaució katalógusa, 2023.
3. **Plesznivy Edit:** Vaszary János. Kossuth Kiadó. Magyar Nemzeti Galéria, 2007.
4. **Tulassay Zsolt:** Mediterrán öröm magyar ecsettel. Magyar Belorvosi Archivum 76; 246-268, 2023.
5. **Vaszary János:** Magyar Művészet, 1930.
6. **Petrovics Elek, Kárpáti Aurél:** Vaszary János. Atheneum, Budapest, 1941.
7. **Vaszary János:** Színek vonalak élete. Művészet, 1903/06, 419-420.
8. **Vaszary János:** Pesti Napló, 1936. január 31.
9. Vaszary gyűjteményes kiállításának katalógusa, Magyar Nemzeti Galéria, 2007.
10. Lázár Béla előszava Vaszary János 1924-es Ernst Múzeum-beli kiállításához.
11. Vaszary János gyűjteményes kiállítása 1912, Művészház. A szerző előszava.
12. Ernst Lajos bevezető írása Vaszary János 1906-os kiállításához.
13. **Molnos Péter:** Aranykorok romjain. Kieselbach Galéria, Budapest, 2015.
14. Vaszary János 1930-as kiállításának katalógusa. Ernst Múzeum.
15. **Veszprémi Nóra:** Vaszary János gyűjteményes kiállításának katalógusa. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2007.